

Utlåtande 2005:13 RIII (Dnr 319-2231/2004)

Förnyelse av Riddarholmen

Motion av Mikael Söderlund (m) (2004:31)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med Stockholms Hamn AB undersöka möjligheten att förlägga en uteservering och småbåtshamn i Munkbrohamnen.
2. I övrigt anses motion (2004:31) av Mikael Söderlund (m) om förnyelse av Riddarholmen besvarad med vad föredragande borgarråd anför i detta ärende.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Motionen

I en motion (2004:31), *bilaga*, framför Mikael Söderlund (m) önskemål om förnyelse av Riddarholmen. Motionären yrkar att staden utreder förutsättningarna för en förnyelse av Riddarholmen tillsammans med staten, med bl.a. boulevarder, badbryggor, småbåtshamn och en bättre gångförbindelse mellan Riddarholmen och gångstråket längs kajen vid Kornhamnstorg samt att staden tar initiativ till fler uteserveringar.

Riddarholmen förvaltas och sköts av Statens fastighetsverk på samma sätt som t.ex. Kastellholmen och Skeppsholmen.

Remisser

Motionen har remitterats till gatu- och fastighetsnämnden och stadsdelsnämnden Maria-Gamla stan.

Gatu- och fastighetsnämnden anser att Munkbrohamnen skulle behöva en upprustning och föreslår därför att kommunstyrelsen tillsammans med Stockholms Hamn AB undersöker möjligheten att förlägga en uteservering och småbåtshamn där.

Nämnden har tagit kontakt med fastighetsverket som förvaltar och sköter Riddarholmen. Genom att den planerade Citytunneln kommer att orsaka stora grävningsarbeten kan ingenting genomföras förrän efter år 2011. På sikt kan det bli aktuellt med boulebana m.m. men skyddsföreskrifter för området ger restriktioner vad gäller nya byggnader samt ombyggnader i befintliga hus.

En ny gångförbindelse under järnvägen i södra delen synes inte realistisk, genom att sträckningen och läget inte inbjuder till användning. Området befaras snarare bli ett undanskymt "tillhåll". Däremot bör SL initieras att rusta upp den befintliga gångtunneln.

Stadsdelsnämnden Maria-Gamla stan önskar att Riddarholmen får behålla sin karaktär av den historiska ön där man verkligen känner historiens vingslag och önskar inte en utveckling av det slag som föreslås. Nämnden har förståelse för önskemålet om ytterligare en gångförbindelse till Riddarholmen men anser att risken för "tillhåll" i miljön under tunnelbanan är stor och tror därför att en sådan förbindelse inte skulle bli ett attraktivt alternativ. Uteserveringar på attraktiva platser brukar tillkomma självreglerande på marknadens villkor. Staden torde inte behöva ta sådana initiativ.

Mina synpunkter

Jag delar motionärens och remissinstansernas uppfattning att Riddarholmen håller på att utvecklas till en plats som är mycket attraktiv för många typer av aktiviteter. Området har både arbetsplatser, restauranger, uteserveringar, aktiviteter i anslutning till kyrkan, musikfestival, gång- och cykelstråk, kajplatser m.m. Som stadsdelsnämnden och gatu- och fastighetsnämnden redogör för arrangeras en rad olika evenemang och festligheter på Riddarholmen. Framför allt sommartid vistas också många människor på kajernas uteserveringar och gångstråk.

Jag anser att utvecklingen är positiv och att staden bör hjälpa till för att Riddarholmen ska bli än mer attraktivt. Samtidigt får inte områdets historiska miljö äventyras eller komma i skymundan. Skälet till att så många människor

uppskattar Ridderholmen så mycket är just dess gamla byggnader och stadsmarina karaktär. Som framgår av gatu- och fastighetsnämndens remissvar är det också svårt att göra några större förnyelsearbeten innan dess att arbetena med Mälartunneln är klara efter 2011.

Munkbrohamnen skulle emellertid redan nu kunna upprustas och jag delar gatu- och fastighetsnämndens uppfattning att kommunstyrelsen bör utreda detta närmare tillsammans med Stockholms Hamn AB. Bland annat bör möjligheten att öppna en småbåtshamn och uteservering undersökas.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Mikael Söderlund* (båda m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att bifalla motionen i sin helhet.

Ridderholmen med sin vackra utsikt över Mälaren och sitt centrala läge i staden är en ganska bortglömd och sovande del av Stockholm. Även om byggandet av Citytunneln försenar en del av de förslag som motionen innehåller, borde det vara möjligt att sätta igång planerna för t ex flera uteserveringar, permanent scen och boulebana omgående.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med Stockholms Hamn AB undersöka möjligheten att förlägga en uteservering och småbåtshamn i Munkbrohamnen.
2. I övrigt anses motion (2004:31) av Mikael Söderlund (m) om förnyelse av Ridderholmen besvarad med vad föredragande borgarråd anför i detta ärende.

Stockholm den 12 januari 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Roger Mogert

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Sten Nordin, Mikael Söderlund* och *Kristina Alven-dal* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Riddarholmen har enastående historiska värden och bevarandet och skötseln av dessa bör också präglade hur ön nyttjas. Vissa sätt att förnya och underlätta nyttjande av ön bör genomföras som till exempel småbåtshamn och uteservering. För närvarande utnyttjas Riddarholmen för en rad, ibland tillfälliga, evenemang. Det är en vettig användning. Därför bör installationer och utbyggnader som försvårar dessa inte göras.

Att få till stånd bättre gångförbindelser med Munkbron är angeläget.

ÄRENDET

I en motion (2004:31), bilaga, framför Mikael Söderlund (m) önskemål om förnyelse av Riddarholmen. Motionären yrkar att staden utreder förutsättningarna för en förnyelse av Riddarholmen tillsammans med staten, med bl.a. boulebanor, badbryggor, småbåtshamn och en bättre gångförbindelse mellan Riddarholmen och gångstråket längs kajen vid Kornhamnstorg samt att staden tar initiativ till fler uteserveringar.

Riddarholmen förvaltas och sköts av Statens fastighetsverk på samma sätt som t.ex. Kastellholmen och Skeppsholmen.

REMISSER

Motionen har remitterats till gatu- och fastighetsnämnden, och stadsdelsnämnden Maria-Gamla stan.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 7 september 2004 att i huvudsak godkänna gatu- och fastighetskontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande.

Vi instämmer med kontoret att Munkbrohamnen skulle behöva en upprustning och föreslår därför att kommunstyrelsen tillsammans med Stockholms Hamn AB undersöker möjligheten att förlägga en uteservering och småbåtshamn där.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande, daterat den 18 augusti 2004, har i huvudsak följande lydelse.

Kontorets förslag/synpunkter

Kontakt med Statens fastighetsverk

Kontoret har kontaktat fastighetsverket för att inhämta information om verkets planering av Riddarholmen. Genom Banverkets byggande av Citytunneln kommer omfattande grävningsarbeten att genomföras på Riddarholmen. Starten sker sommaren år 2005 och arbetena pågår c a 6 år, vilket omöjliggör en förnyelse under den tiden. Fastighetsverket har emellertid planer på markförbättringar, t e x en boulebana finns med på den markplaneförändring som ansökts om, men som överklagats. När det gäller caféer finns idéer, men skyddsföreskrifterna ger restriktioner när det gäller nybyggnader. Intressenter för vandrarhemsbåt har hörs av, men är inte möjligt att genomföra inom de närmaste sex åren. Evenemang finns det gott om, t e x Prins Bertils memorial - veteranbilsloppet, Riddarholmsfestivalen med musik och marknad, Segelbåtens dag,

Evert Taubes vänner, konserter, samt en mängd film – och reklaminspelningar. Valborg och Midsommarfirandet är väl etablerat på Ridarholmen. Permanenta aktiviteter är ej aktuellt, men e v fler tillfälliga sådana är välkomna.

Kontorets synpunkter

Kontoret hänvisar till kontakten med fastighetsverket och vill dessutom trycka på att stor del av Ridarholmens värde ligger i dess unika historiska karaktär. Den särart av kultur, arkitektur, och vackra läge i staden har stort publikt värde i sig själv, och skulle eventuellt kunna marknadsföras lite tydligare.

Vad gäller Munkbrohamnen skulle området behöva en upprustning, och här skulle en uteservering och e v småbåtshamn kunna förläggas under förutsättning att Stockholms Hamn AB, som är förvaltare av området, tillstyrker detta. Krav avseende transporter, avfallshantering m m måste då lösas tillfredsställande. Genom att Hebbes bro saknar full bärlighet måste det antingen ske via båt eller ”kärras” över till Munkbrohamnen. Kontoret delar motionärens önskan om bättre gångförbindelse i södra delen. Passagen genom tunnelbanan är i dåligt skick. Kontoret bedömer dock att förslaget att öppna ett gångstråk under järnvägsbron till Munkbron inte är realistiskt. Sträckningen går inte att påverka genom befintliga betongkonstruktioner, och passagen skulle bli en undanskymd och mörk omväg, som inte inbjuder till användning. Risken för att en sådan förbindelse kommer att bli ett ”tillhåll” är alltför stor. Däremot skulle tunnelbanepassagen kunna rustas upp och göras mer generös och inbjudande. SL bör kontaktas i frågan och en upprustning initieras.

Några investeringar är emellertid inte aktuella på Ridarholmen förrän Citytunneln är färdig, d v s efter år 2011. Alltför stora ingrepp kommer att göras under byggtiden, för att det skall vara motiverat med upprustningsåtgärder dessförinnan.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 26 augusti 2004 att som svar på motionen till kommunstyrelsen överlämnar och återoppar nämnden Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande 2004-06-09.

Reservation anfördes av *Michael Schartau m.fl.* (m) till förmån för eget förslag till beslut att tillstyrka motionen.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande, daterat den 9 juni 2004, har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Badbryggor, småbåtshamn, bouleanor, fler serveringar mm

Eftersom ansvaret för Ridarholmen åvilar Statens Fastighetsverk är det inte helt lätt för staden att kräva förändringar av detta slag – såvida inte Statens Fastighetsverk tycker detta är en bra idé. En förändring av Ridarholmens grundkaraktär skulle för-

modligen innebära synpunkter från både stadens Stadsmuseum och Skönhetsråd samt från statens Riksantikvarieämbete. Badbryggor, småbåtshamn, boulevaner, fler serveringar mm kräver ökad tillgänglighet, fler parkeringsplatser, utökad sophämtning och fler toaletter samt genererar troligen ökat klotter och nedskräpning.

Riddarholmen – en konkret illustration av det gamla Stockholm

Riddarholmen är idag den enda plats i staden där besökaren kan uppleva en påtaglig känsla av det gamla Stockholm – kanske delvis med anledning av att där inte finns butiker, småbåtshamn, utvecklad service mm. I stället finns här en unik och samlad grupp statliga historiska byggnader, på en holme som i stor utsträckning är skyddad från bil-/busstrafik, reklam och klotter och i viss mån buller.

Gamla stan har redan mycket av det som motionären efterlyser, nämligen maximalt besöksstryck, uteserveringar mm blandat med historiska sevärdheter. Förvaltningen uppskattar att vi ännu har kvar vissa karaktäristiska specifika miljöer i de olika delarna i staden. Det gäller att värna om dessa olika särarter så att inte alla delar av staden innehåller samma typ av upplevelser och service.

Förvaltningen anser således att Riddarholmen bör behålla sin särart för nuvarande och kommande generationer av stockholmare och turister, som vill uppleva kultur, arkitektur och utsikter över vatten kombinerat med en genuin historisk känsla.

Bättre gångförbindelse

Förutom den otrivsamma passagen mellan Munkbron och Riddarholmen via tunnelbanepassagen finns en mycket bra gångförbindelse till Riddarholmen via Riddarholmsbron. Vid brofästet på Riddarholmsidan finns också en utmärkt orienteringstavla som visar läge och namn på de gamla byggnaderna på holmen.

Förvaltningen skulle dock, liksom förslagsställaren, uppskatta en genare passage till Riddarholmen från Munkbron, alternativt förmå SL att satsa på en upprustning av tunnelbanepassagen med konstnärlig utsmyckning, ljussättning, skyltning mm. Risken är dock att en sådan satsning kan resultera i ett föga attraktivt alternativ, eftersom miljön under och runt tunnelbanan riskerar att bli ”tillhåll” för missbrukare m.fl.

Initiativ av staden till fler uteserveringar

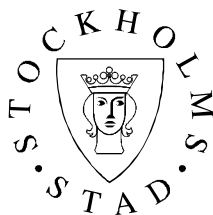
Antalet uteserveringar i Stockholm har under senare år ökat lavinartat. Även på Riddarholmen finns idag ett par uteserveringar, i anknytning till befintliga restauranger. För att bedriva uteserveringsverksamhet krävs en anslutande restaurang eller ett fristående serveringshus. Att inrätta nya restauranger i gamla historiska byggnader är inte utan komplikationer. Att å andra sidan sätta ut fristående serveringshus på Riddarholmens kajer förhöjer inte heller skönhetsupplevelsen. Därtill kommer transporter, avfallshantering, fettavskiljning mm. Marknadsföring till intresserade restauratörer brukar fungera ganska självreglerande på marknadens villkor. Platser där det finns förutsättningar för lönsamma uteserveringar är mycket efterfrågade, varför initiativ från stadens sida inte torde behövas, såvida det finns tillgång till markytor.

Sammanfattning

Stadsdelsförvaltningen önskar att Riddarholmen får behålla sin karaktär av den historiska ön där man verkligen känner historiens vingslag. Om nya föreslagna aktiviteter skulle förverkligas tror förvaltningen att detta skulle minska holmens dragningskraft och speciella karaktär. Däremot anser förvaltningen att Riddarholmen självklart ska nyttjas så som nu sker, för promenader, stadsvandringar samt för diverse tillfälliga kulturevenemang såsom konserter, valborgsfirande, historiska marknader mm.

Förvaltningen har förståelse för önskemålet om ytterligare en gångförbindelse till Riddarholmen men anser att risken för "tillhåll" i miljön under tunnelbanan är stor och tror därför att en sådan förbindelse inte skulle bli ett attraktivt alternativ. Uteserveringar på attraktiva platser brukar tillkomma självreglerande på marknadens villkor. Staden torde inte behöva ta sådana initiativ.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2004:31

2004:31 Motion av Mikael Söderlund (m) om förnyelse av Riddarholmen

Riddarholmen mitt i Stockholm är en av stadens vackraste platser, men samtidigt ganska bortglömd. Holmen har en enastående utsikt över Riddarfjärden, utmärkta promenadstråk och dessutom en världsunik samling historiska byggnader som kan dateras ända tillbaka till 1200-talet. Men i dag är Riddarholmen en bortglömd del av staden, som det är svårt att ta sig till och som är tyst både dag- och kvällstid.

Det är därför hög tid att staden tar initiativ till att utveckla Riddarholmen tillsammans med staten som förvaltar området i dag. En rad idéer för området borde prövas i positiv anda:

- ? Stockholm är känt för sin höga andel småbåtar. Men det är klent med småbåts- och gästhamnar. Mälaren är ett populärt mål nu på sommaren och det vore mycket naturligt att lägga en småbåts- och gästhamn här, särskilt som yrkestrafiken riktat skarp kritik mot förslaget att lägga en ny småbåtshamn vid Skeppsbron.
- ? Staden borde undersöka möjligheterna göra det lättare att ta sig till Riddarholmen utan att tvingas gå genom Gamla stans tunnelbana. Tunnelbaneinngången vid Riddarholmen är i dag en skam för staden.
- ? Kajerna borde kunna innehålla betydligt fler uteserveringar sommartid och om intresse finns borde området kunna förses med en permanent scen för olika typer av evenemang.

Riddarholmen är i dag, trots den magnifika Riddarholmskyrkan och rader av annan mycket intressant arkitektur, en alltför bortglömd del av staden som många stockholmare aldrig ens besökt. Nu har vi möjlighet att göra Riddarholmen till spännande oas mitt i staden.

Med anledning av ovanstående yrkar jag att

1. staden utreder förutsättningarna för en förnyelse av Riddarholmen tillsammans med staten, till exempel genom boulebanor och badbryggor
2. staden utreder förutsättningarna för en ny småbåts- och gästhamn vid Riddarholmen
3. staden utreder förutsättningarna för en bättre gångförbindelse mellan Riddarholmen och gångstråket längs kajen vid Kornhamnstorg
4. staden tar initiativ till fler uteserveringar på Riddarholmen.

Stockholm den 25 maj 2004

Mikael Söderlund